

ШЫН

1925 чыла
Улускалтынгер
1963 ч.
И Ю Л Ъ
7
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 160 (5564).
Өртөз 2 көп,

Совет Бурятияның 40 чыл ою

СЭКП Төп Комитети, ССРЭ-нің Дээди Советинин Президиуму болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүдели СЭКП Бурят обкомунга, Бурят АССР-нің Дээди Советинин Президиумунга болгаш Министрлер Чөвүделиге байырагы чагана чорудуп, Бурят Автономунг Совет Социализм Республикасы тургустунган хүнүн бээр 40 чыл болган ою-биле холбаштыр ажалчыларга, колхозчуларга, интеллигенцияга, бүгү ажалчы чоннарга өзгү байыры чедирген.

Байырагы чагаала чургаал турары: Совет тургузтуун тургустунган Бурятияның улзууну төгүзүлдү үлдүзү артыда болуп демгелеттиген. Бурятияның ажалчы чоннары Коммунист партияның удурутгалы-биле, Совет Эвилсинин орус болгаш өскө-лаа улустарының амы-думка дууламчы-биле ажал-агый болгаш культура тургузушкунга улуз чедиркинерин чедир алган. Шаанда хоюдангай национал кыдыг-агым-гаар чорая Бурятия өрткөн 40 чылдарың дургузунда экономика талазы-биле чектелген, сайыраңгай социализм республика кылдыр куулган. Орденниң Бурятияның ажалчы чоннары республиканың экономика-ның болгаш культуразының улам ийдег чектелсиникин азаш, партия-ның XXII съездинин төгүзүт шийтпирлерин, СЭКП-нің Программаны амдырагга боттанар дээр моон-даа сойгар идеялар демгелер дээринге быжыг бузуурин СЭКП Төп Комитети, ССРЭ-нің Дээди Советинин Президиуму болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүдели илгерилээн.

Кайгамчык болушкуну—Бурят АССР-нің тургустунган хүнүндөй бээр 40 чыл болган ою-биле холбаштыр СЭКП ТК-ның РСФСР талазы-биле Бирозу, РСФСР-нің Дээди Советинин Президиуму болгаш РСФСР-нің Министрлер Чөвүдели Бурятияның ажалчы чоннарыга өзгү байыр чедирген.

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүделинин органы

СЭКП ТЫВА ОБКОМУНУН VI ПЛЕНУМУ

СЭКП ТК-НЫҢ ИЮНЬ ПЛЕНУМУНУҢ ТҮҢНӨЛДЕРИ БОЛГАШ РЕСПУБЛИКАНЫҢ ПАРТИЯ ОРГАНИЗАЦИЯЗЫНЫҢ СОРУЛГАЛАРЫ

Бо айтырыгга холбаштыр партия обкомунун бирги секретары эш С. И. Томаның пленумга кылган идеялык-инициатив талашы-биле санал-онал делегирей болган. СЭКП Кызыл хооронунун бирги секретары эш П. Киселев бир дугаарында өск алган, мынча дээр:

— Коммунизм тургузушкунунда төрөөндө эң чутула сорулгаларың бирөөзи — ажалчы чонуну идея-политиктиң кижизидилгенин күштелдирерин дугайында СЭКП ТК-ның июнь Пленумунун шийтпирлери бистин Кызыл хоорайның ажалчы чоннарының ортузунга кайгамчык улуз политиктиң болгаш күш-ажалчы чаз келдүрүшкүну болдурган.

СЭКП ТК-ның төлээлекчилери-биле ККП ТК-ның төлээлекчилеринин аразында болуп ужуражышкының дугайында Пленумуну доктаалында айтыпкан, кол-кол айтырыгга талашы-биле СЭКП ТК-ның сентябрь тургустунган баша принциптерин кызылгаларын биле дегитки турарлар.

Эш Киселев саналынын оон ийдегиз кезинге хоорай бугурулгелерин ажал-агый чамык чедиркинерин демгелешти, хоорайда партияның идеолоттуг ажалын элөөн анализтеген. Эрткен өрөөдлөгө чынында партия чырымышкының бүгү хевирлеринге 4300 ажал коммунисттер, комсомолчулар болгаш партия кезигүү өвөстөр өрөөн кыштаан, январь-бүрү темаларга 2000 ажал лекция, идеялдер номчулган — деп, ол чутулаан.

Инцидент хоорайның ажалчы чонуну идея-политиктиң болгаш коммунист кижизидилгенин кезөөндө ам-даа улуз-улуз чедире бар деп, ол уламчылаан, бугурулга, албан черлеринде ажалды турар 18 муң кижини шийткен өрөөдлөгөндө бүгү хевирлеринге чутга 4300 ажал кижиле хаара туттунганын, массаны коммунист эгүга кижизидерин чутула чедире клубтар, кызыл булунаар, библиотекалар, лекторийлөр чон ажалдашканын келгелен чамык чедире көргүскөн.

— Көскү агитация, лекция пропагандазы масса-биле идеолоттуг ажалга кол черин элөөн турар ужурулгун. Инициалог политиктиң ажалды бол чутула хевирлеринге кошкок кычкыраг салганын чоннара хевирин байданында болуула да экижиде чедир адимнаан, харин чамык удуруткуч ажалдашкыларын талашында лекция пропагандаларын чедир үлөөлөс, апаа киржиринде ойталаар төвөнер бар. Чижээ, Чырымышкы министры эш Болдуур-оол, республик черинин удуруткучу эш Караамов дээр чижикти удурут ажалдашкылар бугун чыл шийткен чамык-даа лекция номчуваан, а республикада да-руда комбинатынын начальниги эш Гуровцев, «Тувинская правда» союунун редактору эш Белолов шижик удурут ажалдашкылар чон ортузунга лекция номчуурдан туржук, харин «Билдигер» нелтердин инициатива кезигүүнүгө киреринден хей ула ойтала келгенер — деп, эш Киселев шүтүмүздөн, ажалчы чонуну, ажалды амык өссөниң ортузунга кижизидилгенин ажалчы чоннарының хей-нигитинин корумчуржун уураар, хулган хевиртер үгүдүрү чорук амыкка чедир өзөөжүлү турарын айтыпкан. Маана хамаарыштыр, ажалчы № 1 АТБ-ның салгы баша механизация учалгачеринин, «Кызыл тулуну» колдетиштеринге хей салгы хевир үгүдетишкенини болдурган, ол черлерин удуруткучулары, мына партия комсомол болгаш профсоюз организациялары ол хоралыг чорук-биле демгелешти көчүтү кошкок чорук-канын чижикке ач чутулаан.

Саналың түннелинде эш Киселев СЭКП ТК-ның июнь Пленумунун шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр, хоорайның партия организацияны бүгү-ле чүдүдери кылдып, чон ортузунга идеолоттуг ажалды чаз байдал-биле организацияларын, политиктиң ажалды ажал-агый сорулгалары-биле тулуш холбаштырылганын, чедир чынык бешки чыныкын бугурулга оналгаларын бүгү көргүзүлгө аям-биле додур болгаш ажал чүдүдериңне ажалчы чонуну улам сырый мобилизацияны пленумун мурунуга хулазген.

Даразында Улуг-Хемин «Найрал» совхозта парток секретары эш Р. Хунай-оол санал берген. Оон чутулааны:

— Бистин совхозта ажал-ишчилери СЭКП ТК-ның июнь Пленумуну талептиг ужуражыр дээр чарыштылаан, биче өвөс чедиркинерилг болган. Куренге эш садарының ажалын оналганын 103 хуу, сүтүн — 112,8 хуу күдүдериң шыдаан. Мал бажын өстүреринин көрүлүшү: бода малды — 108 хуу,

оон ужурунда ажал-агыйжы көргүзүлгө база дөмей өвөс болуп турарын «Чодура», Ленин аттыг колхозтарын чижөөндө көргүскөн — баштайгында көргүзүлгө өск, а сөөлүгүдө — шоолуг өвөс.

Секретарь болууну оон ийдегиз саналыга малчыларын культуразы-биле амдыраг хандырылганы экижидер мунун шийтпирлерин күдүдериң талашы-биле адимың келген хевирлерин дугайында чутулааш, кижилер-биле, кадрлар-биле партияның ажалды авалганы чедиркинерин күдүдериңге хей улузгү кияргенин демгелээр хевир.

Бистин коммунисттерин болгаш бүгү ажалчыларын июнь Пленумунун шийтпирлерин ини-биле дегиткирерин турарлар. Кижилер-биле идеолоттуг ажалды улуз-улуз чедире түгүтүп эш Тока Улуг-Хемин партокун шийткү шүтүмүздө. Ол шүтүмүздө биче шүтүт дөрт хамаарылгалыг. Шынал-ла кижилерин коммунист моральга, шынч чорукка кижизидилгенин келгенин шийткелде улуз аморалдыг үгүдүдериң дээр чорук биче ам-даа хей.

Районнуң, республиканың харын салгалды ажалдашкылар чедир-чорояш, партияны-политиктиң ажалды экижидер талашы-биле инда парти-организацияларга боттуг дуза көргүзүрүн улуз, чагырар-дулаар чорукту мурундар чүүл бар. Ийдегиз байдал ажалчы парток секретарының ордалыгы эш Харченко бар. Ол биче хей катан чорояш, а масса ортузунга чангыс-даа лекция, идея-лек кылды көргөсөн. СЭКП обкомунун секретары эш Попов, обкомуну индустриктор эш Павлов олар база-ла өзөөш өвөс чорояш, ол чоруп турган, чангыс-даа лекция кылбаан, лекция номчуваан — деп, ол чутулаан.

Коммунист инициатива кижизидилгенин белектер талашы-биле июнь Пленумуну доктаалы боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Пленумун индиринде республиканың Улуг чырымышкы министры эш Б. Болдуур-оол:

— Республиканың улус өрөөдлөгө органианарын, бистин улусу башкыларымың партия, совет, хей-нигити организацияларын дулаам чыныгы даянып, бүгү ажалчы чонуну киржидилгенин-биле «Школа дугайында хоойтув» күдүдериң дээр демгелештишпана, чамык чүгөр чедиркинерин чедир ап шыдаан. Оон түннелинде өрөөдлөгө бугурулга дөм хобайларың хевир көскүтү-биле экижидер. Туранын, Шаган-Арыктын, Сары-Септин, Кызылдын № 2, № 3 ортук школалары Федерацияның чамык областарынын, крайларын мурунчак школаларының дуржулаганын ажалды, чаз өрөөдлөгө программазын эгүгаар школаларыга бажыг билги, чамыкларын берип, уругаларын күш-ажалчы, коммунист кижизидилгенин чедиркинерин шийтпирлеп шыдаар апарганар. Ол дугайың бо чыны оон бирги кластарга чоруккан экзаменерин түннелери көргүскөн.

Коммуналын тургустур, анаа чурттаар бистин чаш салгалчыларымың кижизидилгенин белектеринин хевиринге боттарын бердинге, педагогика хевирин эгүзүл-ла, мастердери, Ермишина, Лубошикова, Лобова, Н. Селина, М. Селина, Дангай-оол, Арпачор дээр ийдегиз оон кайгамчыктыг башкыларында бистин школаларымың чоргаарланар, оларның байлак дуржулаганы улам-на хей нелтереди ап турар.

Министр болууну оон ийдегиз саналыга школаларда өрөөдлөгө-кижизидилгени ажалды чорудулаашында, ажалчы күш-ажал болгаш коммунист кижизидилгенин хевиринде ам-даа хей-хей чедире түгүтүп, чедир шийтпирлеринин айтырылганын санап чутулааш, школаларын башкы кадрлар-биле бижыгыларын бергелек чутулааш айтыптылаан, өск ажалдарга башкы кадрларын школа хевиринде дугайында айтырылганы пленум мурунуга көдүргөн.

Тес-Хем партокун секретары эш М. Кызыл-оол санал берген, районнуң ажалчы чонуну июнь Пленумуну шийтпирлеринге улам сорук кирип, кедээ ажал-агый продуктуларын бүдүдериң көвүдери, амдырадың культуразың бедиң дээр күдүдериңниң демгелешти үгүдүлгө турарын дийиткан. Районнуң ажалчы чоннарының ортузунда партияның идеолоттуг ажалын байдалы чутулааш тура, эш Кызыл-оол түдүк ажал-агыйларда политик-кижизидилгени, культура-массалыг лекцияларын агым-агым чедиргендиң,

Идеолоттуг ажалды төвү бисте көдөө клуб болуп келген. Ол клуб биче-даа болза, амдызында бистин негеддерини хандырын шыдап турар. Клубта ташы, ыры, шии, музыка болгусу ажалды турар болгаш ол байдал ажалчыларын уран чүдүлгө шыкшырыңа ийдегиз болуп келген.

Бисте бот-тымыңгыр уран чүдүлгө бүгү демгиз коллектив тургустунган болгаш оон киржикчилери боттарың чогаалдык идеяны өстүрүп турар. Бистин ажалчыларымың боттарың талантыларын боттарың көргүзүрүн ордалыг турары чорудулааш, олар боттары шүдүдериң бижип, ташчыларын, шийткештерин чогаалды турарлар. Районнуң уран чүдүлгө хевиринде бистин колдетишкенин шийткелде биче колдетишкенин үш чымы улаштыр тергидилгелен. Уран чүдүлгө тургустунган киржикчилери фармаларга, бригадаларга үгүлүгү берил, боттарың уран чогаалыңа колхоз бугурулгенин-биле ший холбаштырып билерлер.

Бистин ажалчыларымың амдырагга чаз эгү-биле көөр апарганын чутулааш хевир. Кедээ ажалчы чорук киришкенин-биле бугурулаар чүтүп, коммунизм тургузушкунуң идея-политиктиң киржикчилери болушканын элөөн керектен.

Республиканың көжүм-шии театрының режиссеру эш О. Смирнов олар сөз алгаш, санал берген:

— СЭКП ТК-ның июнь Пленумунун шийтпирлери чогаалдык интеллигенцияны өзгү чүдүдериң улуз ап, бистин мурунуска улуз болгаш харын салгалды сорулгаларын оналгыштыр турар. Бо 1963 чыл чогаалдык ажалдашкыларга өзгөргө хей болуп, оларын моон сонгаар ажал-чорудулаашыңа удуруткучу программа эш Н. С. Хрущевтиң чутулаашында-ла, Пленумуну доктаалында-ла тодоргай бердинге, мынчанга биче анаа өрүп турар биче — дээр, театр коллективинин чедиркинерин демгелеш, чогаалчы планының дугайың дийиткан.

Оратор саналынын түннел кезинге театр коллективинде кижизидилгенин кошкоан демгелешти, чаз чогаалчылар театрын репертуар-биле байытпай турарын, чаз шийлер чогаалпай турарын чөптүлгө биле шүтүмүздөн.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

Индире Чөө-Хемчикте «Большен» колхозун даргазы эш Ш. Мулар. Оон чутулааны бола:

— Партия ТК-ның июнь Пленуму бистин партияныч болгаш совет улустун идеялы амдырагга шийтпирлерин боттарың кылдыр демгелештиген. Июнь Пленумунуң төгүзүт шийтпирлерин амдырагга боттанар дээр совхозта коммунисттер хей-хей чүдүдериң кылды дээр эш Хунай-оол саналынын төчүзүңе хулазген.

гаш оон-даа өскө ол шыкаш, бистин чогаалдыгыңың өзү, улам хулазлап турарын хевиринде турар чогаалдар хамаарык. Инициалог бистин чогаалдарымың ам-даа хоомай болгай.

Улуз ажал-хевир хей билгини, улуз чогаалдарын негээр. Бо талазы-биле бистин чогаалчыларымың ам-даа кошкок Чижээ, эрткен чымын биче республиканың мурунчак кижизидерин дугайында чымын оон үдүдериң дийкен биче, Бажан оон белектей бугурулганы, бижиткиң чогаалдар чүдүлгө малчылар дугайында болган. Бо дөргө чангыс талаалар чорукту көргүзүп турар.

Чамдык хоочун болгаш ажал чогаалчылар үрүмек темаларга хандыкшаан, улуз эки өвөр-хевирлерин тургустунган турар. Чамдык чогаалдарда натурализмниң, элементтерин бар болуп турар. Ийдегиз чорук эш С. Сарыг-оолдун «Ангыр-оолдун тоо-жуула», С. Сарыг-оолдун расказында, А. Даржааның «Чечемказын» болгаш эскелер-да бар. Хоочунда, ажал-даа чогаалчылар улузун чутулааш өвөөш ажалга турарыңа чоттаалар бот-боттарыңа ажал демгелешке болуп турар. Бо бугуру чайлар, эртер хевир. Бо талазы-биле «Улуг-Хем» деп ажалчы база сула дулаан турарын эш Саган-оол демгелешти, чедирегиң чайлар, бердериң ажал эртери бистин чутула сорулгалын деп чутулаан.

СЭКП Төп Комитетинин июнь Пленумунун шийтпирлерин Тываның культура ажалдашкылар хамык-биле өрөөн турарын республиканың Культура министры М. Хомушкү чутулаан.

Культура-чырымышкы албан черлерин идеолоттуг ажалга партияның даяныр шүтүлгү деп, Пленум беди-биле үлөөлөс. Коммунист тургузушкунуң чутула-биле — кижилериң идея талазы-биле кижизидер колхозтарда, совхозтарда, бүдүдүлгелерде культураның албан черлеринде шийтпиреттиңиң турар. Бистин республикада культура албан черлерин чедик чедир хей-хей нурдуу эки болгаш харын-даа көчүтү эки ажалды турар.

Чонуну культурулгун денгелди, ажалды кедээ чонуну культурамың ажал эскен. Бистин колхозчуларымың өт хевирлерин ажалчыларын, албан-хаакчыларын, интеллигенттерин, өт хевирлеринден ам шүүт ылгалыс апарган. Инициалог чамык кедээ клубтар, библиотекалар чонуну культуразының ол беди негеддерин хандырын шыдавын турар. Оон туржук, чамдык клубтар, библиотекалар олар чуту чотулаан халдынын, септелдерилген багай болуп турар. Чижээ, Барымы-Хемчик районуну Кызыл-Маджыкты Культура бажың чутула-гай байдала. Бай-Талда клубту спортолг кылды дээр урен каан. Улуг-Хем районда ийдегиз баштылар баш бар.

Культура ажалдашкыларын чамдык чонуну ажал-хевирин, амдырадың билбес, а партия, совет организациялар оларга боттуг дуза чедирбейн турар. Культура-чырымышкы албан черлеринде кадрлар солчур чорук көчүт хей. Каз-Хем районуну бүгү клубтарының өргөлчедир эртен чымын солчуман. Бо дөргө кадрларын багай шийн ап, оларын амдыраг чурталганыңа кичээлгө сабыздың болуп турар. Совхозтарда культура албан черлерин көчүтү окулун туттуң турар. Кедээ ажал-агый продуктуларын бүдүлгө болгаш белектер министрствозу олар кошкок кичээлгө салып турар. Кедээ ажал-агый талазы-биле өртем-тайылыгың филмдерин дамчытар мурунчак дуржулашкы прогандаларын Чөө-Хемчиктен өскө районнар багай ажалды турар.

Идеология албан черлеринде болгаш чогаалчы организациаларын ажалды дуптурган башкар талашы-биле СЭКП обкомунуң идеология кидилгени кошкок ажалды келген деп оратор шүтүмүздөн. Оон ийдегиз эш Хомушкү чогаалчы организациаларын ажалынын дугайың чутулаан.

СЭКП обкомунуң пленумунга чутулаашкан айтырыг талазы-биле Тыва АССР-нің Министрлер Чөвүделинин чамыда курунени ажалды чонунуң комитетинин даргазы эш Н. Я. Волосников, «Тувинская правда» союунун редактору эш Б. Г. Белолов, республиканың башкар черинин даргазы эш Б. Н. Богучев олар база санал бергенер.

СЭКП Тыва обкомунуң секретары эш Н. С. Шойгу Совет Эвилсинин Коммунист партиязы биле Кызылдын Коммунист партиязынын аразында чөрдүдүлгө холбаштыр пленумга делегирей чүвө чутулаан.

Тыва чогаалдары эки кылдың ажалды бар. Оларга «Чаз делегирей медээлени», «Ада кербизин огул көөр», «Коммунизм оттары» болгаш ажалды чорукту чедирген.

Тыва чогаалдары эки кылдың ажалды бар. Оларга «Чаз делегирей медээлени», «Ада кербизин огул көөр», «Коммунизм оттары» болгаш ажалды чорукту чедирген.

Тыва чогаалдары эки кылдың ажалды бар. Оларга «Чаз делегирей медээлени», «Ада кербизин огул көөр», «Коммунизм оттары» болгаш ажалды чорукту чедирген.

Уттундурбас улуг болуушкун

Тайбыңны камгалаарының эрге-ажыктарына

ПРАГА. (СЭТА). Польша-герман кызгаарга тайбыңны болгаш найралдын аажок улуг митингинин болган чоруну — Чехословакияның парламентинин кол темасы болуп турар. Бугу солуннар бири арманына Н. С. Хрущевти, В. Ульяновти болгаш Ю. Циранкевичини немес болгаш польша ажыкчы чоннарның митингине чугаалаан чугааларының дугайын дыңдады турар.

ГДР-те Н. С. Хрущевти аян-чорунга ЧССР-ниң хей-нитининин аажок улуг сонургалын илерге-йишкан, парлалта Берлиннин ажыкчы чоннарын митингине оон чугаалын тайбыңлардын түргүчүлүгү, тайбың болгаш социализм дээш удустарың демиселиге Совет Эвилелин шыгарып салынышкы кылдыр үнелер көрүп турар. Н. С. Хрущевти чугаалы кижинин угазылгандыг чорунун болгаш депши-генниң тилээрине тайбыңны чок бүтүр-беле сиңиккен деп демде-леп турар.

Бир өвөс Совет чазактын баштыгы Н. С. Хрущев найралдын болгаш тайбыңнын аян-чорун кылды. Берлинге келген болза, америк президент Кеннеди аана шуут удура-нышкак сорулгалыг келген деп «Руде право» солун мурунку чүтүгеге демдегезин.

Берлинге эш Н. С. Хрущевти идиң үндүрүн санадарын барын талага хүдүктө-биле көргөн турары күзөңгү-дир деп, ол солун түргүчүлүгү болгаш. Чугаалажышкы-нарже болгаш бот-бодун билчир чорукче кылгырып турар угазылгандын ол үнү дыңавайн артырып каап болгаш.

«Земледельске новини» солунун мурунку чүтүгеге бижээни болза, Совет Эвилели быжгы тайбыңче орукту база катап ажыдып турар. Эш Н. С. Хрущев делегейин дүшкүрлүг чоруну чавырдыларыңче угаалдырган чаз хей салалдыр Берлинге келген. Ол болза тайбың-нын чагай чорунга боттандырган аян-чорук болган.

Найралдын митингизи

БЕРЛИН. (СЭТА). Одерде Франкфуртка найралдын митингизи, тайбыңнын кызгаарында ол хоорайга Н. С. Хрущевти, В. Ульяновти болгаш Ю. Циранкевичини чоруп турган дугайы демократтыг Берлиннин солуннарын кол темасы болуп турар. Солуннарга ол материалдары «эжең итекти политика буурап дүшкөн», «Социализм тилдеп турар», «Найралдын өндүр чагай көргүзү», «Тайбыңнын кызгаарына төөгүтү ужуражышкын» деп улуг өгөлөр-биле бижээ.

Герман Демократтыг Республика, Совет Эвилели болгаш Польша Улуз Республика акы-думалышкы найрал-биле каттышкан деп «Нейес дейт-санд» солун демдегезин. Одерде Франкфурттуң 70 муң ажык чурттакчыла-ры болгаш дык хей польша хамааттылар үш күрүнеин шыгаргангай ажыдакчылары—тайбың дээш демиселчилер—Н. С. Хрущев, Ю. Циран-кевич, В. Ульяновти оларны өөрүшкү-биле уткаан.

Аныктарың «Юнге велт» деп солуну Одерде Франкфуртка болган митингини уттундурбас улуг болуушкун кылдыр демдегеп турар.

ТАЙБЫҢНЫҢ СӨЗҮ

РАНГУН. (СЭТА). Берлинге найралдын митингизине Н. С. Хрущев-тун чугаалыне улуг кичээлгеи Бирииниң парлалгазы көрүндүрүп турар. «Рангун дейт» солунун хай-гаарачымы, ол чугааны тайбыңла-рышкан, тайбыңнын ол сестерин дың-наан бис деп бижээ. Совет Эвилели-нин чедикшиңнеринин дугайында, космос корабльдерин чедикшиңниң салып үндүргөн дугайында Хрущев-тун сестери дайыны өскүдүп үндү-реринче угаалмаан болгаш дайың-биле бичиң-даа чүгүлөжүп чүгүлө чок.

Берлин митингизине Н. С. Хрущевтун чугаалың «Халдашпаң дугайында керээни чарарын Хрущев санаалда турар», «Атомгун чексепти шенделерин ам-даа болза соксалды-рыңга Совет Эвилели белең дээрзин Хрущев медегезин» деп өгөлөр-биле парлап турар.

Кижилери-биле чугаалажышкын кылдыры-биле чорупкан. Ийи хун дур-гузунда уламчылаар аян-чорунга де Голльду Франциянын премьер-ми-нистри Помпиду болгаш элээн каш министрлер үдөп чорурлар.

Парижте де Голльдун Барын Германияже чорупканы «ажыл-да-банын» болгаш француз-барын-тер-ман калы ажылдакчыла дугайында дугуражышкунун күсөлдө-биле холбошкан деп чарлаан.

Парижтең хайгаарачылары үстү-де чугаалажышкын ийи чурта-рың аразында дайыңны эвилели камгалаарының дугайында чугаала-жышкыннар болур деп демдегеп турарлар.

Ол чугаалажышкыннар ийи чурта-рың аразында дугуражышкын, малаңды бөө-төпсөк болгаш НАТО-га хамаарыштыр проблемаларың база «Бичи Европаның» чурттарында политиктиг эвилел тургузар дээн чи-жектиг де голльду идегга хама-арыштыр азын чидиг характеринг бо-луп чадавас.

ЛИТЕРАТУРАЛҮГ БУЛУҢЧУГАШ УРУГЛАРГА БОЛГАШ УЛУГЛАРГА

БОДАГАН

Бир бодаган чурттап чораш чү-вөт ирги. Бир-ле катап ол ховуга хараган баштап чораш, чыткан Бора-тоолай көрүп кааш, бар-ла ша-биле катыра берген.

— Чүгү болду? Чүгө мынчап катырып турарың ол?—деп, Бора-тоолай адепсизин айтырган.

— Ха-ха-ха! Хо-хо-хо! Дыкка-ла катырышчы-дыр аз.

Бора-тоолай тура халып келген: — Кичир бардың! Барың калды катырып алдым моң, Бодаган—диген.

— Кара кайгамчык амытан-дыр сен моң, күжүрүң. Эрениң көрөм, чирик.

— Ойт, бодунун эринин көрүп көр даан, тала.

— Мээң эрниме катырыңгы чүгү боор.

— Бодуну билдирмес кончу-ларды сен, аз—деп, Бора-тоолай чугаалаан.

Оон Бодаган иттиригил-шашты-рылгы хей-ле суг чугаалын чуга-алап, Бора-тоолайга ораажык, шор-дуксаар сагыштыг алган.

«Чаа, моон-биле каза иччип мар-гышкун олу. Бодаган ам-даа тенең болгаш мелегей-дир ийи» деп Бора-тоолай иштинде иччип бодаган, чүгү-даа ыттаваан.

Бодаган кургак ховуга чеги хонук-та хараган баштап, онгуп-суксааш-тык хемге эңгендерин басып кирип келген. Турму эрмөчкө эгө берген. Оон арын-базы кылгарт арыг сула көрүңкүлөшпү көстү берген. Эрени көрөргө, Бора-тоолайнын эринден өскө-көрдү чүк бооп, мырнай-ла кара олчаан болган. Ол карактарын хере көрүшкөп, суг-даа ишпейн, эрөмдө арынче кезе кайгаша, ан-гадай берген турупкан. «Бо-дуну боу билдирмес, морук калчанын билдирмес» деп чүкө ол-дур ийи.

Фото В. ЛУТКОВТУУ.

Европаның сонгу талакы чурттарының төлээлчилеринин ужуражышкынына холбаштыр

МОСКВА. (СЭТА). Норвегиянын, Швециянын, Финляндиянын болгаш Совет Эвилелинин сонгу районнарын төлээлчилеринин ужуражышкыны июль 6-да Кемпге (Финляндия) ажыттыган. Сонгу Европага атом чок зонаны тургузарынын айтырылганы ол ужуражышкына чугаалажып.

Кемпге ужуражышкына тайбың камгалаарың Совет Комитетинин харысчалгы секретары М. И. Котовка баштаган совет хей-нитинин төлөөлери барып турар.

Полицейжи аажылалдын каржы үүлгедин

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Америк эрге-чачыргалар делегей эргелеринин болгаш делегей политиканын бүгү нормаларын үрөп, Нью-Йоркта совет дипломат, КНО-нуң секретариатын ажылдакчы И. Д. Егоровту болгаш оон кадайын шпионаажык кылдып турар деп үгүлдөп бурундашкан, чүдүп хоруудаан. Егоровтарын тудуш хоруудаар үезинде истелетиниң фе-дералдыг бюрору дээр америк камга-лаадын агентини каржы күчү-лөшкүнни үүлөгөткөн. И. Д. Егоров-ту демір-биле бектеэн болгаш оон кадайын холун, бодун хулуң ша-рааннар.

Америк эрге-чачыргаларың ол өңүч-чөгүлөң үүлгедилери-биле холбоштыр, СССР-нин АКШ-та херек-теринге түр бүтүрүтүргөн чөвүлө-чүл-аалын Г. М. Кориненко июль 4-те АКШ-тын күрүне секретариатын европа херектеринин талазы-биле дуалакчынын ораалакчысы Р. Дэ-

виске чораш болгаш аана нотаны тудушкан. Дипломаттыг паспорттар-биле АКШ-та чеде берген совет ха-мааттарың дүрүм чок сүз-биле ту-дүп хоруудааны-биле холбоштыр шиптиригил удураанышкынны ол нотада клертегезин.

Совет дипломат И. Д. Егоровту болгаш оон кадайын дүрүм чок сүз-биле тудуш хоруудаан чорукту америк эрге-чачыргаларың өңүч-чөгү-лөң үүлгедил кылдыр көрү чүрү-лүг, ол дээш харысчалганы АКШ-нын чаз хулуөвейн барып шыда-вас деп, нотада демдегеп турар.

Дүрүм чок сүз-биле тудуш хору-даттырган совет хамааттарың до-лдооран хостап үндүрери совет элчи-ни чери бодунун нотаында негеп турар.

Бониче де Голльдун чорупканы

ПАРИЖ. (СЭТА). Франциянын пре-зиденти де Голль Бониче кашчлер Аденаур болгаш албаның өскө-даа

Чимистиг ыяштарың хей-нитинин ажыглалыңга

Пеш—делегей ховар ыяштары-нын бирээли. Олар бистин чуртуву-турн Кара далай эриктеринин, Кав-казтын, Сибириниң девискээрлери-де эң-не хей-биле өзүп негелерин. Бистин республиканың Току, Баа-Хем, Бий-Хем, Улуг-Хем, Чоң-Хем-чи районнарын тайгаларында пеш-тер хей.

Пеш—ногоан кыштар; тоорук, үс, витаминер бөөр чимистиг ийи, үнелиг тудуш материал. Оон чазып кылган столдар, сандылар, шкафар, алталар быжыг, чараш өңүг, чик көрүлгө ажилээр хуусаам үр өт-херекселдер болур.

Иччалла-даа чамдык кижилер пештерин тооруктарын дүжүрүп алыр дээш, оларын унаарын аар демір максалар-биле тооруктары дүшкүжө уу соктап, а чамдыкта ке-

КЕЖИК, ЧОЛДУ КАДЫП АЛЗА...

(Сарыг-Септик Күлтура бажыңыңа. Баштак комажыктар).

1.

Чаллак ногоан шивилерин Сарып-Септик салы чараш; Эрпек ошкп ойнап чыдар Эрөм септик мырай кымы.

Чайык келзе улам эки — Чана маннар чылдаган чок, «А-дыр, а-дыр, алысын» деп, Аян-тээлел өрбөс ийкеп.

Орай үшкөш сермезе, Ону база багай диве; Кургак шивя дөңү орта Куспактажып өрбөс ийкеп.

Салгың-биле тизчылаан Шардан, халың шеттери төг, Чайык-кудук чаннап келер, Сарыг-Септик кызы болгай.

2.

Келзе, делем Баа-Хемге Кезең шагда чурттап берзе, Кезең, шыңгы кыстарыңа Кежик, чолду кадып алза...

3.

Күдүрээли Бурен дургаар Хуңун-даа бол кезип чорза, Хүдүлгөдөм кыстар-биле Хүтүмүзүп ойнап чорза.

4.

Бопту, Шанган фермаларга Хона берип канчаар болдум, Хоор-сарыг чараш кыста Холум берип канчаар болдум.

Иштиң Копту, келзе Копту Ишек турлаа чалга-ла хей, Ийи-Дыттын фермаыңда Ишектегиң сагыч-ла хей.

5.

Мерген бажы көзүбейн-дир, Менги хары эрип бе? Фермаыңда кыстар ирлар Менги кий деп турулар бе?

Сарыг-Сепке болчп алгаш, Сагыжымың өгөлөмдө, Ооружте делер үдөп, Орай дүжүр хөрөшөмдө!

С. САРЫГ-ООЛ.

ДЕРИДИП КАЛГАН МЕН

Школага кады өренип, бир үеде чачык чеде кады ажылдап-лаа турган, мээң чок өңүчүм шөлөсөп алган. Кызыл-Мажаляктан бистин Самагалдай суурга алдан чораш чү-вө. Районун, суурун арын-чурун ажыкче төлөттип көргүзүр дээш, алан ораалдашкан мен.

Аалчым-биле баштай-ла столовалга кире бердирис. Чемпер-даа бижитти-ди. «Подостар» деп дажыр десилер чок бе?» деп, кижим бо. Чүгө мөгейип калдым. Стола олуруштувус. Шоуулактар, сөрөөлөр херек апардым. «Мен!» дээш кижим мени мурун тура халдым. Көрүмүсө сава чүрү үд асында болж чыкп калп тур оң. Мен өскөт-лаа чок, бижидип алган чеминиң армалдырытым, а жаминиң хөвөр чыгып туруп калды.

Чүгү болган? Аалчым кундан чөм ап тургаш көргөсө, сагалдар чөмөр аразында (та каа чыткан чү-вө ийи) хилдиг туйбулар чыкты-лаан, оон ийи сава чүрү чеде баар-га, хамык саваны ак болжа дег сугта суксаан, оон катап соок сугта ыд-гаш, хилдиг аржык-биле шала-бу-ла чоткулан, чөмөңкөчлөргө берип турар боорга аалчым аана пай кай-гы берген. Оон ийи аалчым чөмөңкө өрөк-үөсөң доктадып турарында шын өвөс чүдүдөр бар хире дээрзин бир порция пермачинин өртөз 47 кө-дөк болганы-биле кайгап бадтыкды.

Мынчанга, столовалга эжиминиң мурунуга бир деритим.

Сууру көрүп чорутувус. Хоуу кү-дүмчүзүңа бардывас. «Бо кахан ажылга-ла кирер ужурагуд бажыңнар боор?» деп кижим бо. Шымыңа чуга-лаалдым. «Тудуш чачушто удурулга чок де? Па, ыя ону айдый албас чү-вө болза...» дээш, кижим менче чик-ти көрдү. Орта база бир деритим. «Бо тудугалар мынчаар кылдыңас турар чүвө болза, манаан элери ат боор-дур-ла, көрөм, дөө ол бир кижит туйбуларны карап ачтытпай түр дээш, мени бир шенектиң.

Аалчым-биле кежэ Күлтура ба-жыңыңа кинолап бардывас. Төс шактын кинозуңа уду, бичиң кижиле доду. Киноже кирер дээш дыыр-жаан бичиң оодарны, уругларны ба-за оларга билеттерин салып турар кассирни көрөш, аалчым мени база бир шенектиң: кежэниң сөвөңсиз бичиң уругларны кирип турар. Орта база бир арным кысты.

Өг-бүлө ээлеринге сүмө

◆ **РИС КАШАНЫ** сугга хайдырларында, каша халган турар үеде сакчыкче чигирин доразына канбагар. Ындыг таварыкка, рис багай хай-ныр, хырбалачак алаар. Чигирин хей өвөс, чылыг сугга эвилдиргеш, каша рис белең апарганда ак каар.

◆ **ЧИГ ДАГАА ЧУРГАЗЫН** мүңчө кудар мурунунда, ону сооткан хей өвөс муң-биле (чартык сааткан хире) холуптудар, ыңчаарга чуурга мүңгө дески холужа бээр.

◆ **ЭЪТ ТЫРТАР МАШИНАНЫ** эки аржылаар төлөздө, эгити тыр-кан соонда, чиг, аржылаттыңган картофельди азы ак хлебтиң кезиндеги машинага тырттыңтар.

◆ **БИР ЭВЕС СУТУУ** хей эвес чигир-биле холуй хайдырлар болза, ол сүт иңиг хүнерде белең-не ажывас.

◆ **СУТУУН УСКУР ХУУЗУН** улгатырлары—бистин көдөз ажыл-агы-йывыста чугула сорула. Бир эвес сүтүң үскүрүң 0.1 хуу бөсүн көвүдөлар болза, бистин чуртувуска чылда 36 муң тонна немелде саржаны бээр.

Чимистиг ыяштарың хей-нитинин ажыглалыңга

Пеш—делегей ховар ыяштары-нын бирээли. Олар бистин чуртуву-турн Кара далай эриктеринин, Кав-казтын, Сибириниң девискээрлери-де эң-не хей-биле өзүп негелерин. Бистин республиканың Току, Баа-Хем, Бий-Хем, Улуг-Хем, Чоң-Хем-чи районнарын тайгаларында пеш-тер хей.

Пеш—ногоан кыштар; тоорук, үс, витаминер бөөр чимистиг ийи, үнелиг тудуш материал. Оон чазып кылган столдар, сандылар, шкафар, алталар быжыг, чараш өңүг, чик көрүлгө ажилээр хуусаам үр өт-херекселдер болур.

Иччалла-даа чамдык кижилер пештерин тооруктарын дүжүрүп алыр дээш, оларын унаарын аар демір максалар-биле тооруктары дүшкүжө уу соктап, а чамдыкта ке-

Чимистиг ыяштарың хей-нитинин ажыглалыңга

Пеш—делегей ховар ыяштары-нын бирээли. Олар бистин чуртуву-турн Кара далай эриктеринин, Кав-казтын, Сибириниң девискээрлери-де эң-не хей-биле өзүп негелерин. Бистин республиканың Току, Баа-Хем, Бий-Хем, Улуг-Хем, Чоң-Хем-чи районнарын тайгаларында пеш-тер хей.

Пеш—ногоан кыштар; тоорук, үс, витаминер бөөр чимистиг ийи, үнелиг тудуш материал. Оон чазып кылган столдар, сандылар, шкафар, алталар быжыг, чараш өңүг, чик көрүлгө ажилээр хуусаам үр өт-херекселдер болур.

Иччалла-даа чамдык кижилер пештерин тооруктарын дүжүрүп алыр дээш, оларын унаарын аар демір максалар-биле тооруктары дүшкүжө уу соктап, а чамдыкта ке-

Аргыжылгада шаптыктар

ОРУК ТУДУУ АРА СОКСААН

Улуг-Хем районун Арыскан болгаш Арыг-Уулу суурларын харылаш-тырып турар сөс километр орук бар. Ол орук туулаалыг арыг ишти-биле эртек, ыңчанга машиналар мал-гашка бо-ла дүжө береп чыдарлар. Ийди чоруктары болдурус дээш, Шагаан-Арыг хоорайның орук-сеп-тикте организаның ажылчына-ры бо орукту чаратып кылып ге-леш, бир-ле билдирмес чылдагаан.

Ш. Дүвөндөй.

АВТОБУС ЧҮГЕ НЕЛБЕСТЭЗНИЛ?

Көч-Хемчик районун Ленин агы-тыг көлдүк биле Чадаана хоорайның аразында эки орук харылаазы тур-густумай турар. Орук багай, он септегенниң чоруттумаан. Автобус үдүктелдишкени-биле чоруп турар. Сөөлүг үеде шуут келбестээн.

А. Ондар.

УЛУУРГАН, БИЛИРГЕН ДАГАЖЫН

Дагаа огу Дагаажык чуургазын-дан уштуруп үнгөн доразына, мой-нуң «бу суунакчы, ужа-тура, ой-таннадыр, хертеннедир басып ыңай болган.

Чуургазыңда үңгө-ле каш хонганда дагаа огуңуңу билир-гек, улуургак чорун эсе дагаалар доразына чугаалажы бергенер. Шынап-ла чалгың, чүгүлери ам-даа четчип үнөсөң. Дагаажык «дылы-биле дит ужураар, аскы-биле аал көжүрү» кончуг билиргек, улуур-гак амытан бооп-тур.

Бир-ле катап ол кожазы бажы-нын бөлүк дагааларын көрүп кааш, ынаар ойтаннадыр, хертеннедир ба-

Кырган дагаа тура: — Ам-даа караң орта ажылда-дыр, олгукун. Ийдиң улуг ас элп, өрөм, бардам болбас чор—диген.

— Көк дээр бо! Черде чарын-гың алдыңа кирбес, чачыгыңа чар-гымың алыспа мен. Кызыдыр ил-дип каан демір шойт-шойт-лаа дие саабас мен, ону «жур апсактаптар мен» деп, дагаа огу Дагаажык мой-нуң аткаар суунакшы, чаа үнүп олтурар чолдак чалгыңарың далаш кылдыр силгезин.

Өөр дагааларың баштыңы, каас чалааларың аскыр дагаа «Ку-ку-ку-уу!» деп кончуг аяның, «түгүт чараш ирлай каалкан.

— Мен сенден артык өткүт, чараш ирлаптар мен—деп, Дагаажык ыят чолдөп ийиң диген.

— Че, мынчаарга балыра каагың да, «мраажың»—деп, дагаалар оон-моон чугаалааннар.

Дагаажык бар-ла турган күжү-биле чеке-даа кызып-кылайып агаарга сыйна-йын, бөлүк дагааларың мырнайы кырынта келген. Хартыга билиргек, улуургак Дагаажыкты чандыр-соор-гаш тепкеш, көк дээриниң дөлдө-мичке ужуң үе берген.

Дагаалар халгыс чеде бөлдүчү манжык келгенер.

— Ээ, Дагаажык! Өлүг сен бе, дигир сен бе? Кайда бардың?—деп, кылгырып, ол-бо көргүзүңүң илгезингер.

Чүгү шак болганда, Дагаажык шала тудуш каан бажың ааңдаа ойбак черден кортканыңдан үнү чиле бер-ген, сирпелген, кавылаан үнүп кел-ген.

Т. КЫЗЫЛ-ООЛ.

ХӨГЛЕП БЭЭР СЕН

(КОЖАМЫК)

Челер-өвөң аскын тыртпа, Эстеннедир чеге берген, Чечек бажың селгенедир Экин-халды ойнай берип.

Чымчак сырны сыйбап кээрге, Олут чааап, омакшың ор.

Чымыр караң дүжүп кээрге, Орлан-эрес чачнап чору.

Челер-өвөң кужуратпай, Алагыңче салыптар сен, Чечек караң чалгааратпай, Амыр шөлөң хөглөп бээр сен.

Эртимиче далашканың Чүгүрүктү тулап сөгө, Эпиг, деминг чурттаксаңга Чүүлдөш чаңа сылдап сөгө.

А. ДАРЖАА.

Республикага АГААР-ВОЙДУСТУҢ байдалы

Бөгүн республикага булуттагылап, республикага — 27 — 30, а Кызыл-кап турар, чаашкын шоолуз өвөс хун болур. Димирөөшкөн бөлүк ма-гатчок. Агаарың температуразы: Ректор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

Кызылдың медицина училищези

1963—1964 өөредилге чылында сургуулдар хүлээп алырын чарлап тур

ФЕЛЬДШЕР САЛБЫРЫНГА сөс чыл болгаш чеги чыл школа-зын доосканнарын хүлээп алыр. Өөренириниң хуусаазы 4 чыл.

МЕДЕСТРАЛАР САЛБЫРЫНГА ортумак школа доосканна-рын хүлээп алыр. Өөренириниң хуусаазы 2 чыл.

Медицина училищезинге 14-ден 30 хар ныздыг кижилерни хү-лээп алыр.

Фельдшер салбырыңа кирерин күзүннер сөс чыл школазыңгы деңгели-биле мооң алаанда эртемгерге кирериниң экзаменерин дү-жаар: орус дылга (диктант), орус дылга болгаш литературага (ас-биле), математикага (ас-биле).

Медестралар салбырыңа кирерин күзүннер ортумак школа-зың деңгели-биле мооң алаанда эртемгерге кирериниң экзаменерин дү-жаар: орус дылга болгаш литературага (ас-биле), орус дылга болгаш математикага (сочинение бижир), СССР төөгүзүң.

Сургуулдарга стипендия бээр оларны канчаар өрсөңү тура-рында болгаш материалдыг хандырылганың байдалыңдан ха-маржыр: 1-ти курска—14 рубль, 2-ти курска—16 рубль, 3-ку курс-ка—18 рубль, 4-ку курска—20 рубль, медестралар салбырыңа: 2-ти курска—16 рубль, 3-ку курска—18 рубль.

Тыва оолдар, кыстарың күрүнең долу хандырылганыңа кирер. Чуртгар чер хереглел турарлары 1963 чылдың сентябрь 1-ден эгел-чөп хандырар.

Училищезе өренип кирериниң билдириниңини июль 1-ден июль 31-ге чедир кирер. Кирериниң экзаменерин август 1-ден 30-ге чедир дүжар. Август 21-ден 25-ке чедир училищезиң сургуулу деп кир сандар.

Өренип кирериниң дугайында билдириниңини директорнуң адинга моң алаанда документтер-биле кады чорудар:

1. Допчу намдары.
2. Кадимың дугайында шымылга.
3. Чурттап турар черинде шымылга.
4. Ада-эзиниң кайда ажылдап, чеже шалың ап турарың дугайында шымылга.
5. Билиниң дугайында документ (ону боду кээрге эккээр).
6. Төрүттүңениң дугайында херечиле (шымыктырып, таңм баскан ушта бижиле).
7. 3х4 хемчээлдег үш фото-чурук.
8. Характеристика.

Бир эвес паспорттуң кижиле болза, ону боду кээрге эккээр. Медицина училищезиңгиз адрези: Кызыл хоорай, Ленин 22, телефон 32-92.

ДИРЕКЦИА.